

Budgetforlig 2020

Budgetforliget for Fanø Kommunes budget for 2020 samt overslagsårene 2021-23 er indgået mellem alle Byrådets partier og lister: Venstre, Fanø Lokalliste, Det Konservative Folkeparti, Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Miljølisten og Alternativet.

Fanø er en attraktiv ø for både borgere og besøgende. Vi oplever en fortsat vækst i befolkningstallet - i indeværende budgetår er vi blevet 100 borgere mere - og grundskylden i år er steget med 5,7 procent. Det betyder samlet set øgede skatteindtægter på knapt 10 mio. kroner i 2020 set i forhold til 2019.

Denne udvikling samt et budgetforlig i 2019, hvor der blev indarbejdet væsentlige besparelser for at sikre en bedre balance mellem udgifter og indtægter, har skabt et solidt udgangspunkt for budget 2020.

Med aftalen afsættes samlet set 222.475.000 kr. til service til borgerne og 2.705.000 kr. til anlægsprojekter i 2020.

Mens Fanø oplever en fortsat positiv udvikling i beskæftigelsen og dermed faldende udgifter til overførselsindkomster, medfører den demografiske udvikling med flere ældre borgere til gengæld en væsentlig stigning i udgifter til ældre området. Udgifter til det specialiserede voksenområde er faldende, men til gengæld stiger vores udgifter til særlige tilbud og indsatser for børn og unge.

Byrådet har et fast øje på kommunens likviditet. Vi ønsker at benytte muligheden for at optage lån til indefrosne ejendomsskatter samt lån for de ejendomsskatter hvor Fanø Kommune yder lån til ejendomsskat. Dette vil styrke likviditeten med hhv. 5.242.857 kr. i 2020 og 5.831.450 kr. i 2021, hvor vi forventer at få det samlede indefrosne beløb fra staten. I forhold til lån til indfrosne ejendomsskatter er dette ud fra gældende regler.

Endvidere er budgettet udarbejdet med afsæt i de statsgaranterede tal fra KL. Men vi ved, at vi med vores faktiske befolkningstal vil få højere skatteindtægter i overslagsårene, hvilket yderligere vil styrke likviditeten.

Borgerne på banen

Med befolkningstilvækst og et samlet demografisk pres med flere ældre borgere og flere børn øges kommunens udgifter til service, og det er derfor vigtigt, at vores serviceniveau er afstemt i forhold til borgernes ressourcer. Det vil der fremover fortsat være et stort behov for – det vi som borgere selv *kan, skal* vi naturligvis også selv.

Udsatte borgere skal have den hjælp og støtte, de har behov for, så vi lever op til målsætningen om *'kvalitet i livet – hele livet'*. Ingen skal ufrivilligt stå udenfor fællesskabet som følge af få ressourcer. Men Fanø er heldigvis også velsignet med rigtig mange ressourcestærke borgere, som kan være med til at sikre gode rammer for de mindre stærke.

Som lille kommune er civilsamfundet et af vores allerstærkeste kort. Mange borgere tager allerede et ansvar og yder en stor indsats, og vi skal hele tiden søge at blive endnu dygtigere ved at sætte vores forskellige ressourcer i spil sammen og understøtte og hjælpe hinanden.

Borgere på Fanø har været vant til et højt kommunalt serviceniveau. For at sikre dette høje niveau i fremtiden ønsker Byrådet at rette fokus mod og undersøge muligheder for i nogle sammenhænge at indføre en grad af egenbetaling for fritidsaktiviteter og -tilbud for de borgere, der kan selv. Dette er i tråd med deisen om, at de der *kan* selv, *skal* selv. Der skal dog altid være mulighed for, at borgere med få ressourcer kan søge om støtte til deltagelse, så ingen oplever at blive ekskluderet fra fællesskabet.

Et værdigt seniorliv og sunde borgere

Den demografiske udvikling med flere ældre borgere tydeliggør vigtigheden af at arbejde med fremtidens seniorliv på Fanø, en proces øns ældre medborgere skal inddrages i, så der skabes løsninger, der imødekommer borgernes ønsker og behov inden for en mulig økonomisk ramme. En ny senior- og værdighedspolitik, som er udarbejdet i tæt samarbejde med borgere og medarbejdere med tilknytning til området, er netop sendt i høring, og foran venter arbejdet med at implementere politikken.

For at tage højde for den demografiske udvikling blev der i budgetforliget for 2019 indarbejdet en 'demografipulje' på 300.000 kr. stigende til 1,2 mio. i 2022 i forventning om stigende udgifter til ældreområdet. I kommuneaftalen for 2020 har staten anerkendt det stigende udgiftsniveau og afsat nogle midler til den demografiske udvikling, herunder ældreområdet. Samtidig har forvaltningen arbejdet med at præcisere udgiftsniveauet på de enkelte områder. Demografipuljen er derfor taget ud som en pulje og i stedet indarbejdet i budgettet til konkrete udgifter til pleje af ældre. Samlet tilføres der 5.404.000 kr. til ældre- og sundhedsområdet.

Dermed kan det meget populære og værdifulde daghjem- og aktivitetstilbud for de ældre borgere fortsætte uændret, ligesom der stadig er ressourcer til ekstra varme hænder til de særligt skrøbelige borgere på plejecenteret.

Fanø kommune arbejder på at blive demensvenlig kommune i 2025, og til understøttelse af dette arbejde afsættes 90.000 kr.

Derudover afsættes de fornødne ekstra midler til hjemmesygepleje og hjælpemidler til ældre borgere, ligesom der etableres et tilfredsstillende tilbud om omsorgstandpleje til ældre. Omsorgstandpleje har, udover at det styrker livskvaliteten, en vigtig forebyggende effekt, fordi det forebygger infektioner.

Klippekortsordningen, hvor ældre borgere har frit valg til fx at komme til frisør eller få ekstra rengøring, har hidtil været finansieret af øremærkede puljemidler fra staten. Med kommuneaftalen er ordningen flyttet over på bloktilskuddet, og den enkelte kommune vurderer dermed selv, hvordan man bruger midlerne bedst. Klippe-kortsordningen er for nogle borgere meget værdifuld, og Byrådet har derfor besluttet at fortsætte klippekortsordningen i et vist omfang, så sårbare borgere eller

borgere uden netværk fortsat kan få glæde af de ekstra tilbud. I tråd med princippet om, at de der kan selv, skal selv, vurderes det dog, at nogle af de opgaver, som klippekortsordningen muliggør, kan løftes af civilsamfundet – i form af pårørende eller frivillige. For at styrke den faglige kvalitet i ældreplejen anvendes 152.000 kr. fra bloktilskuddet vedrørende klippekort i stedet til en yderligere styrkelse af de varme hænder i ældreplejen.

Den demografiske udvikling skaber på landsplan rekrutteringsudfordringer på sosu-området, og således også på Fanø. Dette lægger pres på medarbejderne og afføder et øget vikarforbrug. Byrådet ønsker et øget fokus på rekruttering og fastholdelse af medarbejdere for derigennem at imødegå det stigende vikarforbrug, der indvirker negativt på både kvalitet, trivsel og økonomi. Forvaltningen skal undersøge muligheder og prioriteter blandt medarbejderne og på den baggrund komme med konkrete bud på løsninger til dette formål.

Mødestedet for borgere over 60 år danner rammen for mange gode aktiviteter for øens ældre borgere, og er et godt eksempel på civilsamfundets styrke og værdi. Derfor understøttes tilbuddet fortsat med midler til at dække husleje og forbrugsudgifter. Der er dog hvert år også afsat et mindre beløb på ca. 20.000 kr. til aktiviteter og nyanskaffelser. Andre foreninger og initiativer på Fanø skaffer selv midler til mange aktiviteter, og i tråd med beslutningen om at åbne op for en grad af egenbetaling, skal Mødestedet fremover også finansiere disse ting selv.

Akutsygeplejen, som blev etableret i et samarbejde med Esbjerg Kommune i 2017, er en stor succes. På grund af uventede centrale ændringer af den kommunale medfinansiering kan det afsatte budget ikke holdes og tilføres ekstra 692.000 kr. Det er fortsat forventningen, at akutsygeplejen har en forebyggende effekt, og udviklingen på de forebyggende indlæggelser følges derfor tæt.

I lighed med landets andre kommuner, har Fanø Kommune også deltaget i det fælles udbud af opgaven med telemedicin, som kort fortalt betyder, at vi fra næste år kan tilbyde en telemedicinsk løsning til borgere med kroniske sygdomme, som ønsker denne service. I første omgang drejer det sig om borgere med KOL og diabetes. Løsningen forventes implementeret i det nye år.

Endelig er der afsat 100.000 kr. til at arbejde med sundhedsfremme, så det bliver muligt at understøtte implementeringen af den netop vedtagne sundhedspolitik med dertilhørende indsatsområder.

Kvalitet og faglighed for børn & unge

Det er af meget stor betydning, at Fanøs børn og unge får en god start på livet, og at det pædagogiske arbejde i både dagtilbud, SFO og klub er af høj kvalitet.

Byrådet har et stærkt fokus på tidlig indsats og forebyggelse, og som led heri ønskes brobygningen i overgangen fra børnehave til skole styrket. Endvidere afsættes over 2 år 400.000 kr. til ekstra socialrådgivere for at understøtte det øgede fokus på dette område.

I budgettet for 2019 besluttede Byrådet at styrke medarbejdernes uddannelsesniveau og normeringen i dagtilbud ved at tilføre dette område 250.000 kr. pr. år fra 2020. Dette princip fastholdes og prioriteres fortsat højt og finansieres af de forventede øremærkede midler til formålet i den kommende finanslov. Hvis finansloven mod al forventning ikke tilfører midlerne, er Byrådet enige om i fællesskab løse den økonomiske udfordring, det skaber, så ambitionen om at sikre den ønskede høje kvalitet udmøntes.

I tillæg til et stærkt fokus på kvalitet i dagtilbud har Byrådet samtidig fokus på prisen for dagtilbud. I sidste års budget blev det besluttet at reducere tilskuddet til nedsættelse af forældrebetalingen til vuggestue og dagpleje. Med dette års budgetforlig indføres et nyt princip, som betyder at forældrebetalingen for vuggestue/dagpleje kun tillægges 50% ift. børnehavetaksten. Til dette formål afsætter Byrådet 250.000 kr. således at det samlede tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen udgør 700.000 kr.

På Fanø betaler forældre desuden kun for dagtilbud, SFO og klub i 11 måneder pr. år. Der tilbydes dog pasning i alle årets måneder, så familier kan tilrettelægge ferieperioder, som det passer den enkelte familie bedst. For at udnytte de pædagogiske ressourcer i dagtilbud optimalt laves der sampasning i ferieperioder samt fleksible åbningstider i alle institutioner. Dette sikrer, at der altid tilbydes et solidt pasningstilbud, og at familier, der har behov for tidlig og sen pasning, i stort omfang imødekommes.

Byrådet besluttede i budgettet for 2018 at få lavet en grundig analyse af hele SFO- og Klubområdet. I forlængelse heraf blev det besluttet i budgettet for 2019 at igangsætte en proces, der sammentænker hele skole, SFO-, Klub-, ungdomsskole-, foreningsliv- og SSP- arbejdet. Målet var at skabe øget kvalitet og et langt mere sammenhængende, dynamisk og relevant tilbud til unge. Der er nu pågået en omfattende inddragende proces med medarbejdere, forældre og ikke mindst de unge selv, hvor man har nytænkt og forbedret rammer og indhold i tilbuddene til de unge på Fanø.

Resultatet honoreres med de nødvendige midler til at igangsætte og implementere arbejdet, herunder bl.a. 120.000 kr. til etablering og indretning af gode rammer for de unge.

For at understøtte udviklingen af den bedste skole, hvor læring, trivsel og udvikling står i centrum ønsker Byrådet at tilføre skolens ramme ekstra 0,5%. Vi er samtidig positive overfor at eftergive det akkumulerede underskud til uforudsete engangsomkostninger på 715.000 kr. i 2019.

Herud over ønsker Byrådet at understøtte skolens arbejde med etablering af kreative læringsmiljøer. Til dette formål afsættes 500.000 kr. Der afsættes endvidere 100.000 kr. til mørklægningsgardiner til skoletorvet, således at torvet kan udnyttes optimalt.

Kultur & fritid

Fanø er privilegeret med et meget aktivt og levende kultur-, fritids- og idrætsliv. Dette vil også fremover være højt prioriteret, dog rettes blikket i stigende grad mod at understøtte kultur-, fritid- og idrætslivet gennem samarbejde med de frivillige og faciliterende tiltag fremfor alene gennem direkte økonomisk støtte. Budgettet til de frie kulturmidler reduceres derfor med 50.000 kr.

Folkemusikken er en vigtig del af Fanøs DNA, og nye generationer har med folkemusiklinjen grebet traditionen og fører den videre. Derfor er der indarbejdet 175.000 kr. pr. år til fortsættelse af Folkemusiklinjen.

På samme vis ønsker Byrådet at understøtte børn og unges kreative udvikling, og der afsættes derfor forsat 100.000 kr. til billedskole.

Andre parter i det tværgående kultursamarbejde har desværre besluttet at træde ud af den tværkommunale kulturaftale. Byrådet havde ønsket at fortsætte dette arbejde, som har givet stor værdi til alle kommuner, men da dette ikke er muligt bortfalder de 127.000 kr. der hidtil har været afsat til dette samarbejde.

Sport og idræt spiller en væsentlig rolle ift. både sundhed, fællesskaber og livskvalitet og prioriteres derfor forsat på Fanø med gode faciliteter til foreningslivet. Budgettet til lokaletilskud har været højere end forbruget og tilrettes derfor, så det er afstemt.

Folkeoplysningsudvalget har en start- og udviklingspulje på 30.000 kr. til nye initiativer. Denne pulje hæves med hæves med 20.000 kr., og øremærkes til at understøtte sundhedsfremmende aktiviteter.

Udvikling og innovation i positivt samarbejde med borgere og medarbejdere

For at sætte Fanø på landkortet og sikre et stærkt og positivt samarbejde med øens borgere og erhvervsdrivende er det vigtigt, at der arbejdes professionelt og proaktivt med udvikling, kommunikation og formidling. Derfor afsættes der 400.000 kr. til at løfte dette område. Budgettet til annoncering beskæres til gengæld med 200.000 kr. Der skal endvidere arbejdes med optimering og af effektivisering af livestreaming af Byrådsmøder.

I budgettet for 2019 blev der indarbejdet en effektiviseringspulje i hele organisationen på 150.000 kr. i 2019 stigende med yderligere 150.000 kr. årligt til 600.000 kr. i 2022. Byrådet er enige om, at det forsat er vigtigt at have fokus på skabe kvalitet for færre midler ved at gøre tingene på smartere måder – anvende teknologi, effektivisere arbejdsgange, benytte netværk frem for dyre oplægsholdere osv. og effektiviseringspuljen fastholdes derfor. Det er samtidig vigtigt for Byrådet, at effektiviseringsopgaven ikke bliver så stor, at forvaltningen presses ud i besparelser, som sænker serviceniveauet, og der laves derfor ikke yderligere effektiviseringer.

Erhverv og turisme

Med inddragelse af erhvervslivet er der netop gennemført en gennemgribende analyse af erhvervs- og turisme indsatsen i Fanø Kommune, og en ny erhvervspolitik er under udarbejdelse. Parallelt med dette er der lavet ny lovgivning på erhvervsområdet, som bl.a. indebærer, at der skal etableres et nyt fælles destinationsselskab. Byrådet har besluttet at indgå i et samarbejde med Tønder og Esbjerg Kommune, og der er bevilget nationale puljemidler til at igangsætte en omfattende proces med inddragelse af erhvervet til udvikling af denne.

Med de nye destinationsselskaber tager Business Region Esbjerg (BRE) samtidig en ny form, idet alle opgaver relateret til turisme tages ud og lægges over i destinationsselskaberne. I BRE er det på den baggrund besluttet at sænke det årlige kontingent, og budgettet kan dermed reduceres med 165.000 kr.

I 2014 blev der udarbejdet en Potentialeplan for Fanø med fokus på stedbundne kvaliteter og Fanø som nationalpark og UNESCO verdensarv. Elementer af Potentialeplanen er allerede implementeret, bl.a. med udstillingen vedrørende Nationalpark på færgen og cykelrastepladser. Planen er fortsat meget relevant og Byrådet afsætter derfor 50.000 kr. på driften og øremærker herudover 20% af ø-forskningsmidlerne på anlægsbudgettet til en videre implementering af planen. Forestående indsatser omfatter bl.a. vejledning til hensynsfuld færden i naturen og nedslagspunkter, der formidler Verdensarven.

Antallet af udenlandske vielser på Fanø er med en ny lovgivning på området faldet. Budgettet til dette nedjusteres, så det er afstemt ift. nedgangen. Med den nye lovgivning er det ikke længere muligt for kommunerne at opkræve gebyr for vielser, og der kan blive behov for nærmere analyser af budgetniveauet. Samtidig er lovgivningen ny og niveauet for vielser kan forsat justere sig, og Byrådet afventer derfor den forestående centrale evaluering af den nye lovgivning på viesesområdet, før der tages stilling til området.

Natur og grøn omstilling

Fanø er den kommune i Danmark med mest uberørt natur, og netop naturen er en vigtig faktor for såvel bosætning som turismen på Fanø. Som nationalpark og UNESCO verdensarv og med meget store beskyttede og fredede områder har vi et særligt ansvar for at beskytte og bevare naturen og sikre den fremtidige biodiversitet.

Byrådet prioriterer derfor fortsat et ambitiøst niveau ift. naturpleje med fokus på at sikre en gunstig tilstand af de værdifulde naturarealer. Dermed sikres biodiversitet med gode levesteder for tilhørende dyr og planter. Fanø har et forpligtende samarbejde med Esbjerg Kommune omkring naturpleje, og Byrådet ønsker at undersøge, hvordan vi kan styrke den ønskede naturpleje af Fanø.

Med § 17.4 udvalget er den grønne omstilling sat højt på dagsordenen på Fanø. Den første fase af 17.4 udvalget er færdig og har resulteret i en strategisk energiplan for Fanø. Energiplanen skal nu implementeres, og ENT udvalget har prioriteret de første tiltag, som handler om grøn el til fjernvarme, flere solceller på Fanø samt energieffektiviseringer i boliger og fritidshuse. Der afsættes derfor 350.000 kr. i 2020 til dette arbejde.

De næste skidt i implementeringen er endnu ikke prioriteret og klart defineret, og yderligere midler afsættes derfor først, når vi har viden om det konkrete behov. På samme vis prioriteres midler til implementering af den forestående bæredygtighedsplan, når arbejdet er tilendebragt.

Kommunens bygninger og anlæg og infrastruktur

Fanø er en kommune i udvikling, og dette skal afspejles i budgettet. I den økonomiske politik er det besluttet at afsætte i gennemsnit 2 mio. kr. til anlæg om året. I kraft af et solidt udgangspunkt for dette års budget er der luft til et højere niveau i 2020, mens overslagsårene fastholder niveauet på ca. 2 mio. kr.

I 2020 afsættes der ca. 1,1 mio. kr. til ø-forskønnelse og 2 mio. kr. i overslagsårene. Heraf øremærkes 400.000 kr. til implementering af Potentialeplanen.

Til færdiggørelse af det påbegyndte arbejde med reovering og ny belægning på Postvejen afsættes i 2020 2.645.000 kr.

Der er fortsat afsat 552.000 kr. til digeforhøjelser/reovering, der øremærkes med ret til overførsel mellem årene. Midlerne er en opsparing til hel eller delvis medfinansiering af digesikring.

Fra tidligere budgetforlig er der overført midler øremærket til nye offentlige affaldsbeholdere, toiletter ved Sønderho og Buggyområdet.

For at øen fortsat fremstår pæn og præsentabel hæves Materialelegårdens budget med 100.000 kr. for at til renholdelse af stier, bede osv. Samtidig ønsker Byrådet at fremme biodiversitet, og der skal derfor arbejdes med "Vild med vilje" konceptet på alle kommunens grønne arealer.

For at nedbringe vedligeholdelsesudgifter og administration har Byrådet fortsat et ønske om at sælge en række af de bygninger og aktiver, som kommunen ejer. I budgettet for 2019 blev det besluttet at sælge bygninger i 2019 og 2020 for i alt 4,2 mio. kr. Den gamle realskole, en del af den gamle efterskole samt pedelboligen ved efterskolen er solgt, og Ankerhuset er netop gjort klar til salg.

Lejligheden i Sognegården har vist sig ikke at kunne sælges, men Byrådet arbejder i samarbejde med borgere hen mod at anvende lejligheden som prøvebolig for potentielle tilflyttere.

Med et ønske om at aktivere flere byggegrunde til lejeboliger arbejdes der på at sælge den resterende del af den gamle efterskole samt grunden ved siden af Realen.

De kommunale vedligeholdelsesbudgetter afstemmes løbende ift. bygningsmassen.

Med etablering af eventpladsen er der samtidig etableret opmarchplads samt parkeringsareal. Dette er en del af havneanlægget og havneafgiften hæves derfor med 140.000 pr år de kommende 10 år.

Der arbejdes fortsat med udvikling og optimering af den kollektive trafik på Fanø. Byrådet er åben for at regulere rammen efter den forestående evaluering. Beløbet til kollektiv trafik udvides i 2020 med 150.000 kr. for at sikre det eksisterende niveau.

Grundpræmisser i budgettet

Byrådet har vedtaget en økonomisk politik, som danner hjørneflage for budgettet. Den indebærer et mål om et overskud på den ordinære drift på 5,5 mio. kr., et anlægsniveau på 8 mio. kr. over en 4-års periode, et samlet resultat på 3,5 mio. kr. svarende til afdrag på gælden, samt en likviditet på 6-7% af kommunens årlige drifts- og anlægsudgifter. Dertil kommer en beslutning om, at der som udgangspunkt ikke optages nye lån med mindre der er behov for dette til konkrete projekter.

Byrådet har besluttet at optage lån til indefrosne ejendomsskatter.

Den kommunale indkomstskat fastholdes på de 24,9%.
Grundskylden fastholdes på 34 promille.

Alle tillægsbevillinger i 2020 på det skattefinansierede område skal kompenseres af tilsvarende besparelser eller indtægter. Undtaget herfra er driftsudgifter til flere børn i dagtilbud samt til overførselsindtægter.

Viser der sig overskydende midler som følge af udenøns eller nationale forandringer er Byrådet enige om at disse tilfalder kommunens kassebeholdning.

Det indgåede budgetforlig bygger på spillerumsopgørelsen af 29. oktober 2019.

Fanø den 30. oktober 2019

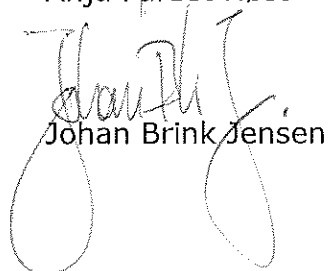
Sofie Valbjørn

Christian Lorenzen

Anja Parbst Høst

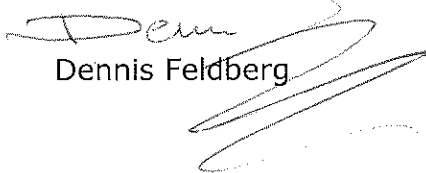
Johan Brink Jensen

Niels Heinel

Erik Nørreby

Dennis Feldberg

Marius Nielsen

Karen Jeppesen

Kristine Kaas Krog

Merete Engsted